

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ D. G.**, bývajúcej v C.C., **2/ E. P.**, bývajúcej v C.C.X, **3/ MUDr. J. Š.**, bývajúcej v B., **4/ B. Š.**, bývajúcej v B., **5/ Ing. S. Š.**, bývajúceho v C.C., proti žalovaným **1/ M. P.**, bývajúcej v C.C., **2/ PaedDr. Š. Š.**, bývajúceho v C.C.X, o **vyrovnanie dedičských podielov**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 6 C 135/1993, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 22. februára 2008 sp. zn. 7 Co 29/2007, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 22. februára 2008 sp. zn. 7 Co 29/2007 vo výroku, ktorým v napadnutej vyhovujúcej časti potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd v Topoľčanoch rozsudkom z 31. októbra 2006 č.k. 6 C 135/1993-493 vyrovnal dedičské podiely účastníkov v dedičskom konaní po neb. M. Š., zomrelom X., vedenom na bývalom Štátnom notárstve v T. pod sp. zn. D 688/62 tak, že potvrdil vlastnícke právo žalobcu 5/ Ing. S. Š. k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v kat. území C., zapísaným vo vložke č. X., parc. č. X., roľa o výmere X. m² podľa údajov určeného operátu KN parc. č. X. orná pôda o výmere X. m² podľa údajov registra C KN časť združenej parc. č. X. v nájme Poľnohospodárskeho družstva L., parc. č.. roľa o výmere X. m² podľa registra CKN časť združenej parc. č. X. v nájme Poľnohospodárskeho družstva L., časť pôvodnej parc. č. X. o výmere X. m² podľa údajov určeného operátu KN parc. č. X. orná pôda o výmere X. m², podľa údajov registra C KN združená parc. č. X. v nájme O., časť parc. č. X. o výmere X. m² podľa údajov určeného operátu KN parc. č. X. orná pôda o výmere X. m², podľa registra C KN združená v parc. č. X. v nájme Poľnohospodárskeho družstva L. v podiele žalobcu 5/ v X.

a súčasne určil, že v X. uvedené nehnuteľnosti patria do dedičstva po neb. R. Š., rod. M., zomrelej X.. Vo zvyšku žalobu zamietol, konanie o žalobe žalobcov 1/ až 4/ zastavil a rozhodol o trovách konania, včítane trov, ktoré platil štát. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že predmetom konania ostalo vyrovnanie dedičských podielov k zostávajúcim parcelám z vložky č. X. a to parc. č. X., parc. č. X., parc. č. X. a parc. č. X. (u parc. č. X. a X. ich zvyšku), ktorým žalobcovia žiadali vyrovnať dedičský podiel pripadajúci na ich otca G. Š. v X. medzi nich podľa výšky na nich pripadajúcich podielov (žalobca 5/ v podiele X.). Vychádzal zo zistenia, že pri vyporiadaní dedičstva po M. Š. nadobudol poľnohospodárske pozemky poručiťľa, ktoré boli v čase prejednávania dedičstva v užívaní poľnohospodárskeho družstva, včítane vyššie uvedených parcel, len jeden z dedičov - Š. Š., právny predchodca žalovaných. Dospel k záveru, že tým došlo k zníženiu podielov ostatných dedičov, t.j. aj G. Š. resp. jeho právnych nástupcov. Žalobe podanej žalobcom 5/ preto vyhovel a potvrdil vlastníctvo v jeho prospech tak, ako je vyššie uvedené. Pokiaľ ide o finančné vyrovnanie za pozemky parc. č. X. a parc. č. X., v tejto časti žalobu zamietol, pretože by nebolo spravodlivé od žalovaných požadovať vyrovnanie dedičských podielov v peniazoch s prihliadnutím na darovaciu zmluvu, podľa ktorej ich právny predchodca (Š. Š.) daroval právnomu predchodcovi žalobcov (G. Š.) parc. č. X. a č. X. vedené v pkn. vl. č. X.. V prípade žalôb žalobkyň 1/ až 4/ uviedol, že z ich písomných vyjadrení vyplýva, že na podanom návrhu netrávajú a teda, že ho berú späť. Konanie o ich žalobe preto podľa § 96 ods. 1 O.s.p. zastavil. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 148 ods. 1 O.s.p., resp. ustanovenie § 150 O.s.p.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 22. februára 2008 sp. zn. 7 Co 29/2007 o odvolaní žalobcov 3/ až 5/ a žalovaných 1/ a 2/ (rozsudok napadli len v jeho vyhovujúcom výroku) rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti potvrdil. Vo výrokoch o zastavení konania voči žalobkyňi 4/ a náhrade trov štátu a o trovách konania žalobcu 5/ rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie a odvolanie žalobkyne 3/ ako oneskorene podané odmietol. K výroku rozsudku okresného súdu, ktorým potvrdil vlastníctvo v prospech žalobcu 5/ uviedol, že okresný súd dospel na základe vykonaných dôkazov k správnym skutkovým zisteniam a vec po právnej stránke správne posúdil. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že darovanie pozemkov parc. č. X. a X. medzi bratmi Š. a G. Š. v roku X. je čiastočným vyrovnaním dedičského podielu G. voči Š., ktorý však bol vykompenzovaný tým, že žalovaní predali pozemky, za ktoré by žalobcom ako dedičom po G. patrilo vyrovnanie. K námietke žalovaných, že žalobcom

nepatrí vyrovnanie vôbec, lebo ich otec G. Š. dostal ešte v roku X. z majetku svojho otca pozemok parc. č. X.X. vedenej v pkn. vl. č.X.X., čo vyplýva zo zmluvy z X., číslo Č. uviedol, že na túto skutočnosť neprihliadol, lebo vyrovnanie dedičských podielov sa týka len poľnohospodárskych pozemkov. Uvedená parcela nemala takúto povahu, lebo na nej bol postavený dom a teda išlo o zastavaný pozemok. Odvolanie žalovaných považoval preto za nedôvodne podané. Rozhodnutie, ktorým zrušil výrok rozsudku okresného súdu o zastavení konania voči žalobkyni 4/, odôvodnil jeho vecnou nesprávnosťou. V súvislosti so zrušením tohto výroku následne zrušil rozsudok okresného súdu aj vo výroku o trovách štátu a žalobcu 5/.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na podnet žalovaných mimoriadnym dovolaním napadol výrok rozsudku krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu v napadnutej vyhovujúcej časti. Uviedol, že v tejto časti, týkajúcej sa vyrovnania dedičských podielov, spočíva rozhodnutie krajského súdu na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázal na to, že z výsledkov vykonaného dokazovania jednoznačne vyplýva, že právny predchodca žalobcov G. Š., dostal z majetku otca M. Š. parcelu č. X. z vl. č. X. na základe zmluvy o usporiadaní majetkových pomerov z X., číslo Č., na čo upozorňovali aj žalovaní. Uviedol, že v zmysle § 16 ods. 2 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam (ďalej len zák. č. 293/1992 Zb.) je povinná osoba v konaní pred súdom oprávnená uplatniť proti oprávnenej osobe všetky námietky, ktoré mohla uplatniť v konaní o prejednaní dedičstva. Podľa generálneho prokurátora citované zákonné ustanovenie je treba vykladať tak, že aj keď predmetom vyrovnania sú v tomto konaní dedičské podiely k poľnohospodárskym a lesným pozemkom, ktoré boli v užívaní socialistickej organizácie (§ 13 až § 17 zák. č. 293/1992 Zb.), povinná osoba môže námietky v zmysle uvedeného ustanovenia uplatniť v celom rozsahu ustanovenia § 484 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ). Toto zákonné ustanovenie totiž možnosť započítacej námietky neobmedzuje iba na poľnohospodársky a lesný majetok poručiteľa, ale v zmysle tohto zákonného ustanovenia možno započítať do dedičského podielu akýkoľvek majetok, ktorý dedič od poručiteľa bezplatne dostal. Krajský súd preto nesprávne právne posúdil vec, keď neprihliadol na námietku žalovaných s odôvodnením, že vyrovnanie dedičských podielov sa týka len poľnohospodárskych pozemkov, čo sa následne odrazilo aj v jeho nesprávnom rozhodnutí, ohľadne vyrovnania dedičských podielov. Okrem toho, vytýkal odvolaciemu súdu, že jeho rozhodnutie je v tejto časti zmätočné a nepreskúmateľné, lebo sa odvoláva na právne odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, hoci súd prvého stupňa sa touto otázkou

vôbec nezaoberal. Na základe uvedeného mal generálny prokurátor za to, že odvolací súd rozhodnutím v jeho napadnutej časti porušil zákon a teda, že sú splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.

K mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora sa vyjadril žalobca 5/, ktorý navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť. Uviedol, že v žalobe žiadal o vyrovnanie dedičských podielov iba z poľnohospodárskeho majetku tak, ako to vyplýva z ustanovenia § 1 písm. b/ zák. č. 293/1992 Zb. a nie z nehnuteľností, ktoré podliehajú domovému majetku. Poukázal na to, že uvedený zákon „neobnovuje dedičské konania, nie je jeho pokračovaním a ani ho nenahrádza“. Z tohto dôvodu je irelevantné sa touto parcelou zaoberať. Rozsudok krajského súdu považoval preto za vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníkov konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), a že je prípustné (§ 243f ods. 2 a contrario), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok v napadnutej časti a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V posudzovanej veci odvolací súd vychádzal v podstate z právneho názoru, že v konaní o vyrovnanie dedičských podielov (§ 13 a nasl. zák. č. 293/1992 Zb.), nie je možné započítať dar na dedičský podiel, ak pozemok ako predmet darovania nemá povahu poľnohospodárskeho alebo lesného pozemku. Riadiac sa týmto právnym názorom nevezal pri vyrovnaní dedičských podielov do úvahy skutočnosť, že právny predchodca žalobcov G. Š. dostal z majetku svojho otca M. Š. v roku X. pozemok parc. č. X. z vl. č. X. (išlo o zastavaný pozemok).

Podľa dovolacieho súdu tento právny názor odvolacieho súdu nie je správny.

Podľa § 13 zák. č. 293/1992 Zb. ak pri vyporiadaní dedičstva podľa doterajších predpisov došlo k nadobudnutiu poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov poručiť a len jedným alebo niektorým z dedičov len preto, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov a došlo tým k zníženiu podielov ostatných dedičov v porovnaní s nadobúdateľom týchto pozemkov alebo k opomenutiu dedičov, má oprávnená

osoba právo žiadať od povinných osôb vyrovnanie svojho dedičského podielu v lehote do 30. júna 1993; inak právo zaniká.

Podľa § 16 ods. 1 veta prvá zák. č. 293/1992 Zb. ak medzi oprávnenou osobou a povinnou osobou nedôjde k dohode podľa § 15 ods. 1, rozhodne o vyrovnaní dedičských podielov na návrh oprávnenej osoby súd.

Podľa § 16 ods. 2 zák. č. 293/1992 Zb. povinná osoba je v konaní pred súdom oprávnená uplatniť proti oprávnenej osobe všetky námietky, ktoré mohla uplatniť v konaní o prejednaní dedičstva.

Podľa § 484 OZ súd potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Pri dedení zo zákona sa dedičovi do jeho podielu započíta to, čo za života poručiteľa od neho bezplatne dostal, pokiaľ nejde o obvyklé darovania; ak ide o dediča uvedeného v ustanovení § 473 ods. 2, započíta sa okrem toho aj to, čo od poručiteľa bezplatne dostal dedičov predok. Pri dedení zo závetu treba toto započítanie urobiť, ak na to dal poručiteľ príkaz, alebo ak by inak obdarovaný dedič bol oproti dedičovi uvedenému v ustanovení § 479 neodôvodnene zvýhodnený. Obdobnú úpravu o započítaní do zákonného podielu malo i ustanovenie § 533 ods. 1,2 Občianskeho zákonníka z roku 1950, zákona č. 141/1950 Zb.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že zákon uprednostňuje uskutočnenie vyrovnania dedičských podielov formou dohody medzi oprávnenou a povinnou osobou. Len v prípade, ak k takejto dohode nedôjde, rozhodne o vyrovnaní dedičských podielov na návrh oprávnenej osoby súd. Predpokladom úspešnosti takejto žaloby je, okrem žiadosti podanej oprávnenou osobou v zákonom stanovenej lehote, že pri vypořiadaní dedičstva podľa doterajších predpisov nadobudol poľnohospodárske alebo lesné pozemky poručiteľa len jeden z dedičov (niektorí z dedičov), že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov a že tým došlo k zníženiu podielov ostatných dedičov. Z dikcie ustanovenia § 16 ods. 2 citovaného zákona je zrejmé, že v konaní o vyrovnaní dedičských podielov má povinná osoba právo uplatniť proti oprávnenej osobe, a to treba zdôrazniť, všetky námietky, ktoré mohla uplatniť v konaní o prejednaní dedičstva. Pri dedení zo zákona pripúšťa zákon možnosť, aby sa dedičovi do jeho podielu započítalo to, čo za poručiteľovho života od neho bezodplatne dostal s výnimkou obvyklého darovania. To znamená, že zákonný dedič môže v konaní o prejednaní dedičstva voči dedičovi, ktorý má

započítaciu povinnosť, uplatniť započítanie darov do jeho zákonného podielu a teda, že aj v konaní o vyrovnanie dedičských podielov sa povinná osoba môže dovolať námietky započítania daru proti oprávnenej osobe. Generálny prokurátor správne uvádza, že ustanovenie § 484 OZ (obdobne ani § 533 zákona č. 141/1950 Zb.) možnosť započítania darov do dedičského podielu neobmedzuje podľa druhu majetku (napr. na možnosť započítania iba poľnohospodárskeho a lesného majetku). Dovolací súd sa preto stotožňuje s jeho záverom, že podľa tohto zákonného ustanovenia predmetom započítania daru do dedičského podielu môže byť akýkoľvek majetok, ktorý dedič od poručiteľa bezplatne dostal. Započítaním takéhoto majetku v konaní o vyrovnanie dedičských podielov tu nejde o obnovenie dedičského konania, ani o jeho nahradenie a pod., ako to nesprávne interpretujú žalobcovia. Odvolací súd dospel preto k nesprávnemu právnemu názoru, podľa ktorého v konaní o vyrovnanie dedičských podielov (§ 13 a nasl. zák. č. 293/1992 Zb.), je možné urobiť započítanie daru na dedičský podiel len za predpokladu, že predmetom darovania boli poľnohospodárske a lesné pozemky. Generálny prokurátor preto opodstatnene namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu v jeho napadnutej časti je v rozpore so zákonom a teda, že je daný dovolací dôvod v zmysle § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok krajského súdu v jeho napadnutej časti zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. novembra 2010

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová